

nævne de gejstlige Retter, som det ærede Medlem baade i Gaar og i Dag kom tilbage til, og som jeg jo har en særlig Anledning til at nævne paa Grund af mit Forhold til dem i Retsudvalget og ogsaa som Medforslagsstiller i Gaar. Det er jo fuldstændig forkert, naar det ærede Medlem siger, at ved Afstemningen i Gaar blev det slaaet fast, at vi skulle have særlige gejstlige Retter. Jeg siger ikke dette for derigennem at udtale, at jeg er en Modstander af enhver Tilsætning af et gejstligt Element i vore Domstole. Det vilde ogsaa være ganske urigtigt, hvis det ærede Medlem fortolkede Retsudvalgets Stilling til dette Spørgsmaal saaledes. Tværtimod ved han saavel som vi andre, at man — jeg tør vist ogsaa der sige fra alle Sider — i Retsudvalget var enig om, at man lige saa vel i gejstlige Sager som i andre Sager, der forudsatte en særlig Sagskundskab, kunde tilkalde Meddommere, som havde særligt Kendskab til disse Sager. Altsaa, det er ikke derfor, jeg fremdrager dette, men for at betone, at det er forkert, naar det ærede Medlem siger, at der er slaaet noget som helst fast i den ene eller den anden Retning ved den Afstemning, som fandt Sted i Gaar. Det var jo netop det, som blev Resultatet af Forhandlingerne, og hvorfor min ærede Sidemand og jeg trak os tilbage fra det stillede Ændringsforslag, at endogsaa Kommissionen, ikke at tale om Lovgivningsmagten, staar frit. Det, der er den paalagt, hvis dette Lovforslag bliver til Lov, er, at den skal give en Vejledning, give os, der skulle træffe den endelige Afgørelse, sin Mening til Kende om, hvorledes gejstlige Domstole passende kunne og bør indrettes, men den har efter den højtærede Ministers udtrykkelige og gentagne Udtalelser ved Siden deraf fuld Ret til at sige: Ja, det er vor Mening, at skal der være gejstlige Domstole, skulle de indrettes saaledes, men principalt, fortrinnsvis mene vi, at der slet ikke bør være gejstlige Domstole. Det Resultat kan Kirkekommissionen, hvis den formes, som her er foreslaaet, meget vel komme til. Andet har jeg ikke ønsket at faa slaaet fast i denne Forbindelse, og andet er der heller ikke blevet vedtaget ved den Afstemning, som fandt Sted her i Gaar, saa det er uberettiget af det ærede Medlem at søge at binde Folketinget til den Afgørelse, at vi skulle have gejstlige Domstole. Dette siger jeg altsaa, skønt jeg ikke er nogen Modstander af i det hele at have et gejstligt Element i Retsplejen i

gejstlige Sager; men jeg vil rigtignok dertil føje, at jeg vilde være meget ængstelig for et saadant gejstligt Element, hvor det drejer sig om Domme over Vranglære. Jeg mener, at „de store Teologer“ let blive for store til at dømme de smaa, hvor det drejer sig om sligt, og det er jo da ogsaa noget, jeg kan sige med Tilslutning i de Forhandlinger, der tidligere i vort politiske Liv have været førte om den Ting.

Jeg vender derefter tilbage til Forklaringen af, at jeg, der intet heller ønsker end at være mit grundtvigske Standpunkt bekendt, dog mener meget vel at kunne stemme for denne Kirkekommission, og skal da særlig henvise til de Fortilfælde, som det ærede Medlem jo ikke kan være ukendt med. — Den højtærede Minister har allerede i sine sidste Udtalelser paa-peget det forkerte i det ærede Medlems Forstaaelse af, hvad der skete i 1849, da man ganske vist strøg Bestemmelsen i Grundlovens § 75 om, at Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov, *efter at et af Kongen anordnet Kirkemøde er hørt derom*. Thi naar man gjorde det, og netop gjorde det efter de Udtalelser af Andræ, som det ærede Medlem sigtede til, saa var det jo, som det meget rigtigt er udtalt fra den højtærede Ministers Side, slet ikke, fordi man derigennem vilde fraskrive sig Retten til eller stemple som noget urigtigt, nogen Sinde at høre et Kirkemøde sammensat paa den ene eller den anden Maade om kirkelige Spørgsmaal, men fordi man ikke vilde *binde sig* til at træffe nogen Afgørelse paa Rigsdagen, før et saadant Kirkemøde var hørt. Det var Meningen, derfor strøg man den, netop efter at Andræ havde betonet, at hvis det blev staaende, som det stod, kunde det ikke blot binde den første Gang, man vedtog Forfatningen, men det vilde ogsaa binde hver Gang, man senere i Tiden ønskede Forandringer i denne Forfatning. Det, sagde Ordføreren, havde ikke været Meningen, og da man nu stod over for den endelige Afgørelse af Ændringsforslaget, valgte man den Vej at forkaste det. Den højtærede Minister har allerede anført som Bevis for Urigtigheden af det ærede Medlems Fortolkning og for Rigtigheden af Ministerens og min, at man i de følgende Aar efter Grundlovens Givelse vedtog Bevillinger til Forberedelse af kirkelige Lovforslag, altsaa til Nedsættelse af en Kommission, som jo ogsaa kom i 1853—54. Men jeg vil særlig, naar det ærede Medlem har draget min afdøde Faders Stilling frem under Forhandlingerne, henvise til, hvad der skete, før den saa-